

BRANDKÅRS-

tidskrift

Nr 5 1960

42 ÅRG.

UR INNEHÅLLET:

Gasolen och riskerna vid dess handhavande	113	Aktuell rättspraxis	127
Brandsläckning och vattenskador	120	Indikering av fel på tyfonanläggning	128
Flygplansbränder	123	Släckningshjälp	129
Brandskyddsåtgärder i kyrkor ...	124	Nytt från Byggnadsfronten	133
Hur skulle Du handla?	126	Hotellstadgans tillämpningsområde	137

Erik Gillner, f.d. mångårig sekreterare i Riksförbundet och redaktör för tidskriften.

Universitetsbiblioteket
Lund

METEOR

SKUM- STRÅLRÖR

Typ MR-200 SA

Längd: 910 mm. Vikt: 5,6 kg.

Tryck km/cm ²	Vatten l/min	Skumvätska l/min	Skum l/min
3	160	8	1.050
5	200	10	1.300
7	250	12,5	1.650
9	300	15	2.000

Pris:

Kr. 575:—

exkl. oms.

Svenska Skumsläcknings Aktiebolaget

STOCKHOLM

tel. 010/67 83 43

GÖTEBORG

tel. 031/10 57 49

Nr 5 1960

42 ÅRG.

UPPLAGA 14.000 EX.

BRANDKÅRS- *tidskrift*

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE: ANDERS EKBERG

ORGAN FÖR SVENSKA BRANDKÅRENNAS RIKSFÖRBUND

JAKOBSGATAN 14, STOCKHOLM C • TELEFON 010/10 50 25 • POSTGIROKONTO NR 48 70

Gasolen och riskerna vid dess handhavande

Av sprängämnesinspektör Alfred Billberg

IV. Speciella risker inom olika användningsområden

Gasol för hushållsbruk.

För hushållsbruk användes gasol i gasspisar, kylskåp, lampor, rumsuppvärmning, varmvattenberedning samt campingkök.

Gasolkök och gasolspisar.

När kondenserad petroleumgas introducerades på 1930-talet inriktade man sig i första hand på sportstugor och liknande bebyggelser framförallt där elektrisk kraft saknades. Utvecklingen har emellertid sedermera gått mycket längre än man nog i allmänhet trodde på den tiden i det att gasol användes i köken även där tillgång till elektrisk kraft finnes men där stadsgas saknas. Ja, på senare år har man t o m kommit därtill att en del mindre gasverk slagit igen och i stället övergått till gasol i gasnätet. I en del fall kör man med blandgas, d v s man tillsätter en del gasol till stadsgasen. Dessa metoder att i stadsgasnätet införa gasol kommer emellertid att behandlas särskilt senare.

De enskilda hushållsinstallationerna av gasol kan för det första skiljas i två huvudgrupper, nämligen "inomhus"-installationer och "utomhus"-installationer. Uttrycken är kanske litet oegentliga, men med utomhusinstallation avses installation där *förrädsflaskan* är placerad utomhus under det att den vid inomhusinstallation

är placerad invid förbrukningsstället, alltså vanligen i köket. Eftersom den sistnämnda installationen nog alltså är den vanligaste börjar vi med att närmare granska denna.

Till ledning för installationen har Svenska Skifferolje AB utarbetat installationsanvisningar betecknade nr 102 april 1952, vilka granskats och godkänts av Sprängämnesinspektionen.

Vid inomhusinstallation (bild 13) befinner sig alltså såväl gasolflaska med reducerings-

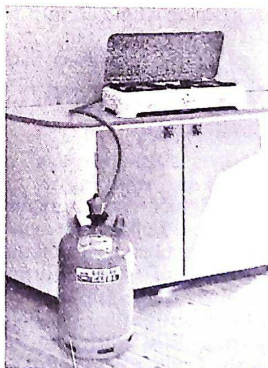

Bild 13. Inomhusinstallation.

ventil som lågtrycksledning inomhus. I princip skall denna enkla installationstyp endast komma ifråga i sommarvillor, sportstugor o dyl. I laboratorier samt vid hantverk och småindustrier kan inomhusinstallation också ifrågakomma.

För närvarande gäller beträffande inomhusinstallation i hushåll att endast *butan*, alltså icke propan, får förvaras inomhus och den största mängden är 15 kg. (Flaska P 11 enligt Skifferoljebolagets beteckning.) Det pågår emellertid vissa diskussioner om att även medgiva propanflaskor inomhus under vissa förutsättningar.

Är det fråga om användning i verkstäder eller dylikt, kan propan redan nu medgivas, därest det är behövt med rörlighet hos gasflaskförrådet.

Med hänsyn till vad tidigare sagts rörande risken vid läckage, bör man dock alltid i första hand överväga huruvida icke utomhus placering av flaskorna kan ordnas.

Placering och montering av flaskor inomhus.

Eftersom det är gas som skall tagas ut från flaskan, måste den ovillkorligen placeras i upprätt ställning.

För att minska risken vid ev mindre läckage skall flaskan placeras i ventilerat utrymme, som är läst eller eljest oåtkomligt för barn och obehöriga. Ventilationen bör givetvis helst gå till det fria och inte ut i rummet och det är därför lämpligast att placera skåpet med gasolflaskan utmed en yttervägg så att ventilationsöppningar, vilka ej behöva vara stora, kan anordnas såväl nedtill som upptill på enkelt sätt direkt ut till det fria.

Eftersom gasen är tyngre än luft, får flaskor inte placeras under marknivån t ex i källare eller eljest på sådant sätt att ev läckage inte kan ventileras bort. Flaskorna får givetvis inte heller placeras så att de kan bli utsatta för särskild uppvärmning.

Montage.

Så långt möjligt bör fasta rörledningar användas och endast undantagsvis gummislang. Om gummislang kommer ifråga måste den vara av specialutförande därför att naturgummi angräpas av gasen så att den ganska snart springer läck. Även specialistslangen har emellertid tyvärr ingen obegränsad hållfasthet utan man måste tid efter annan granska densamma och se till att den inte börjar spricka. Det är speciellt vid

slangklämmorna, där slangen är påträdd rörändar eller kranar som läckagerisk så småningom uppstår. Det har även förekommit att en del slangtyper så småningom börjat släppa igenom gas utan att några sprickbildningar kunnat konstateras vid vanlig okulärbesiktning, men om man känner en besvärande lukt utan att man kan upptäcka något speciellt läckageställe, är det mycket sannolikt att slangen är för gammal och har börjat släppa igenom en del gas.

Täthetsprovning.

Sedan en installation färdigställt skall täthetsprovning ske. Denna utföres genom påpensling av såpvatten runt alla kopplingar, kranar, rörskarvar etc. Att söka läckage med brinnande tändsticka eller dylikt är icke tillrädligt enär resultatet kan bli en mycket större flamma än man kan behärska. Små läckage upptäcks däremot icke på detta sätt och i det långa loppet så är det vanligen dessa som är de farligaste.

Flaskventilen skall vara stängd då anläggningen inte används, framför allt nattetid eller då den lämnas för längre tid.

Eftersom även rätt små läckage under några timmar kan göra större delen av ett rum eller kanske hela rummet explosivt laddat är det ur säkerhetssynpunkt önskvärt att flaskventilen stänges varje kväll och eljest då man definitivt lämnar köket eller arbetsplatsen när man har gasolflaskan inomhus. Även om man själv iakttagit försiktighet och känner efter om det luktar av läckage då man återvänder, kan personer, som är obekanta med installationen och förhållandena råka åstadkomma antändning om läckage föreligger. Det har hänt flera olyckor av denna anledning. Det kan ifrågasättas om det inte vid alla inomhusinstallationer borde vara obligatoriskt med ett anslag på väl synlig plats som påminner om vikten av att stänga flaskventilen efter slutad användning för dagen.

Eftersom man givetvis inte kan stänga av gastillförseln till ett gasoldrivet kylskåp, bör ett sådant icke gärna anslutas till flaskan inomhus utan i så fall bör utomhusinstallation tillgripas. Dessutom måste det nog anses lämpligt att i så fall även anordna en huvudkran till gasolköket och alldeles särskilt till gasolspisen, så att denna grenledning kan stängas av efter slutat arbete för dagen. Det föreligger nämligen större läckagerisk hos de relativt små kranar

som hör till förbrukningsapparaterna och som manövreras flera gånger dagligen än hos en större huvudkran.

Slutligen bör man också se till att bruksanvisning finnes helst anbragt på väl synlig plats och att där påpekas att gasbrännarna måste brinna lugnt och utan tendens att blåsa ut, "lyfta" från brännaren eller att slå tillbaka. Uppkommer sådana tendenser måste brännaren snarast justeras och sakkunnig person här för tillkallas.

Även om sistnämnda risk föreligger vid användning av vanlig stadsgas, förefaller det som om det vore behövt med särskilda påpekanden när det gäller gasol därför att gasolinstallationerna ju i de flesta fall användes på mera otillgängliga platser och man icke har något speciellt gasverk att vända sig till med anhållan om service. Det förefaller som om man när det gäller gasol tolererade mindre tillfredsställande funktion i större utsträckning än vad fallet är när det gäller stadsgas. Dessutom kan det tänkas att störningarna i funktionen har någon större frekvens när det gäller gasol än stadsgas beroende på att stadsgasens brännbarhetsområde med luft är mycket större än gasolens som vi ju tidigare fann vara mycket smalt. Stadsgas har nämligen ett brännbarhets- och explosionsområde mellan 7—35 vol% under det att gasolen ju endast har mellan 1,5—9 vol% och detta gör en mycket väsentlig skillnad i praktiken.

Flaskbyte.

Instruktion för flaskbyte skall finnas på flaskan. I samband med flaskbyte förekommer icke desto mindre någon gång beklagliga miss- tag, som lett till mer eller mindre allvarliga olyckor. Man tycker väl att det är ganska självklart att flaskventilen skall stängas ordentligt innan den tomma flaskan kopplas bort, men icke desto mindre har detta underlåtitits i en del fall med olyckliga följder. Att en flaskäls blivit så förbrukat att det ej längre brinner ordentligt innebär ingalunda att den är fullständigt tom. Dessutom kan temperaturändringar medföra att trycket i flaskan stiger eller faller.

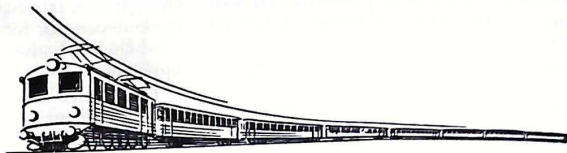
Den nya flaskan skall för det första kontrolleras, så att den verkligen innehåller butan och icke propan eftersom den senare typen i regel inte är tillåten inomhus och vanligen ej heller kan användas utan omjustering av brännarna.

Övergår man från butan till propan utan vidare uppkommer risk för att lågan slocknar, så att oförbränd gas strömmar ut och explosionsrisk uppkommer.

Den nya flaskan är försedd med en skyddshuv och denna bör helst avskruvas utomhus enär den ibland sitter ganska hårt fast. En del skyddshuvar hade ventilationshål på sidan och om man använde dessa för att sticka in skruvmejsel eller skaffet på skiftnyckel eller dylikt för att få loss skyddshuven, kunde flaskventilen följa med så att läckage uppstod. Ifrågavarande typ av skyddshuvar har utbyttts, men det kvarstår annan risk, som fortfarande motiverar att skyddshuven skruvas loss utomhus. Förskruvningen för anbringande av reduktionsventilen är nämligen i regel försedd med en tätningsskruv, vilken måste borttagas innan reduktionsventilen skruvas fast. Om huvudventilen är otät kommer följaktligen mer eller mindre kraftig gasström att strömma ut när tätningsskruven lossas och detta kan innebära vissa risker inomhus. Även om flaskventilen varit tät omedelbart efter fyllningen, kan ett läckage småningom uppkomma till följd av utmattningsfenomen hos ventilmembranet om det är fråga om membranventil eller på grund av att någon packning blivit otät. Det är därför tyvärr icke möjligt att garantera en absolut hundra procentig täthet hos flaskventilen. Tätningssproppen bör sålunda helst borttagas utomhus för att inte ett ev ventilläckage skall innebära risk.

Sammanfattning.

De anvisningar som gäller för inomhusinstallation av gasol är för en tekniker ganska självklara, men erfarenheten har visat att det är ganska svårt att bibringa allmänheten dessa kunskaper. På grund av den höga standard som materielen har i Sverige, går det anmärkningsvärt bra och vid de flesta olyckorna är den mänskliga faktorn i högsta grad medverkande och det är därför synnerligen önskvärt att man vid avsyning av gasolanläggningar och kanske även eljest i samband med brandsyn eller dylikt hör sig för med dem som använder dylika anläggningar, så att man kan bilda sig en uppfattning om i vad mån de uppfattat anvisningarna och framför allt om de har klart för sig vad som skall iakttas om fel uppstår. Framför allt förefaller det vara viktigt att klargöra för förbrukarna att "gasolukt" inte uppkommer

VALDE

MINIMAX

VID SIN BESTÄLLNING AV

3.100 st.

PULVERSLÄCKARE

GENERALREPRESENTANT:

LUCEMA A-B.

BIRGER SJÖBERGS VÄG 1 — TEL. 52 52 15 - 51 12 18 - 52 65 77 — STOCKHOLM K

MINIMAX PD 6

vid förbränningen av gasen utan iakttagelse dålig lukt så föreligger läckage och detta bör närmare undersökas. Vidare är det viktigt att vederbörande har fullt klart för sig hur flaskbyte skall ske och vilka risker som därvid kan uppstå.

Gasinstallationer med utomhus placerade gasflaskor.

Som tidigare nämnts innebär placering av gasflaskorna utomhus större säkerhet och detta installationssätt bör därför föredras och särskilt då det gäller helårsförbrukning. I sistnämnda fall blir det sålunda vid utomhusplacering fråga om propan, vilket emellertid ur användningssynpunkt inte medför några olägenheter. I de fall där placering utomhus möter svårigheter kan ett med utomhus placering i det närmaste likvärdigt arrangemang anordnas inomhus på sätt som nedan skall beskrivas.

Principer för utomhus placering.

Flaskan eller flaskorna skall placeras något över markens nivå och får inte anordnas i fördjupningar i marken där den tunga gasolen vid läckage kan kvarstanna. Vidare måste uppställningsplatsen ligga på tillräckligt avstånd från fönster, dörrar och ventiler i husväggen. Avståndet i horisontalled från sådana öppningar, som är belägna under flaskventilernas nivå skall enligt bestämmelserna vara minst $1\frac{1}{2}$ meter. Flaskorna placeras i regel i ett plåtskåp med

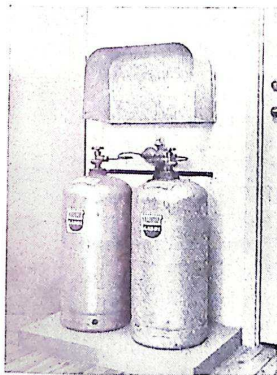

Bild 14. Utomhusinstallation.

ventilationsöppningar upptill och nedtill, men givetvis kan även placeringen ske i en nisch i väggen eller dylikt (se bild 14).

Ett sätt att tillämpa utomhussystemet inomhus visas i bild 15.

Enär dessa installationer avser kontinuerlig användning består de i regel av minst två flaskor med omkopplingsventil, så att något avbrott i gasleveransen icke behöver ske då en gasflaska tager slut.

Gasolflaskor ombord på fartyg.

På större fartyg innebär placering av gasolflaskor inga problem. De skall placeras på däck och på tillfredsställande avstånd från ingångar till fartygets inredning. På mindre båtar, där det näppeligen är möjligt att ställa flaskan på däck måste man vidtaga särskilda säkerhetsåtgärder. Det har hänt flera allvarliga olyckor med gasolinstallationer där flaskan placerats i kajutan eller kabyssen eller eljest under däckets nivå.

Principen för en tillfredsställande installation är att flaskan placeras i en tät plåtlåda med ventilation ut genom skeppssidan samt med tättslutande lock och täta rörgenomföringar (bild 16). Ett ev läckage avgår då över bord och någon risk för infektering av fartygets inredning kan då inte uppstå från själva flaskan eller reduktionsventilen. Läckagerisker i själva pentryt kvarstår givetvis, men om man tager till vana att alltid stänga flaskventilen då anläggningen inte är i bruk, är risken mycket liten eftersom man ju ganska tydligt märker lukt av ev läckage då man är sysselsatt i kabyssen.

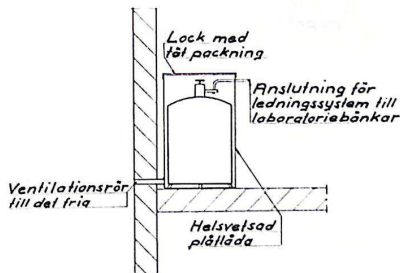

Bild 15. Gasolflaska i ventilerat plåtskåp t.ex. i laboratorier.

Installationsföreskrifter.

När det gäller ifrågavarande installationer av permanent karaktär har Svenska Gasverksföreningen utarbetat detaljerade installationsföreskrifter i samråd med Sprängämnesinspektionen och Statens Brandspektion.

Det förekommer 2 typer av inomhusinstallationer nämligen dels vanliga hushållsinstallationer, där trycket i lågtrycksledningen i regel inte överstiger 300 mm vp, dels industriinstallationer med högre tryck i regel dock icke överstigande $1\frac{1}{2}$ kg per cm^2 .

Installationen skall utföras av fackkunnig personal. Tyvärr föreligger emellertid icke något auktorisationstvång för gasolinstallatörer, men Svenska Skifferolje AB och Sveriges Oljekonsumenters Riksförbund (OK) har sedan åtskilliga år tillbaka genom särskilda kurser, som står under Sprängämnesinspektionens överinseende utbildat en ganska stor kår av montörer.

Besiktning och provning.

Enligt Gasverksföreningens föreskrifter skall installationen besiktigas och provas av installa-

tören innan den tages i bruk och häröver skall protokoll upprättas. I samband med brandsyn eller annan besiktning finnes sålunda möjlighet att efterlysa ifrågavarande besiktnings- och provningsprotokoll. När det gäller gamla anläggningar, som varit i bruk en längre tid, kan det emellertid givetvis inträffa att felaktigheter uppkommit trots att anläggningen provats och godkänts vid installationen. Gasverksföreningens föreskrifter för gasolinstallationer kan i sådant fall tjäna till viss ledning om det finns anledning att utföra en mera ingående besiktning.

Gasolinstallationer för gaständning av oljebrännare och kokspannor.

Vissa oljebrännare, särskilt tjockoljebrännare, tändes säkrast med sk gas-elektrisk tändning. Härvid tändes först en gaslåga medelst en elektrisk ljusbåge och gaslågan tänder i sin tur den insprutade oljedimman. Eftersom stadsgas endast finns på ett fåtal platser, är i regel gasol den lämpligaste gasen.

Även vid tändning av koksfyrr i värmeledningspannor har gasbrännare blivit alltmer vanliga, churu det i detta fall är fråga om manuell hanterande av tändningsapparaturen.

Flaskcentralen.

Flaskcentralen får i detta fall endast vara anordnad utomhus eller i nisch eller dylikt av motsvarande säkerhetsgrad, som närmare beskrivits under rubriken "Gasolinstallationer med utomhus placerade gasflaskor". Eftersom det i ett pannrum alltid råder drag fram mot eldstaden är det synnerligen riskabelt om läckage från gasol skulle uppstå och därför får gasolflaskor på inga villkor förekomma i pannrum eller lokaler, som står i förbindelse med detta. Det är också givetvis synnerligen viktigt att installationen är utförd på fullt betryggande sätt, så att inte heller på lågtryckssidan risk för läckage föreligger.

Särskilda installationsföreskrifter.

Gasolinstallationen till gasolbrännaren för den automatiska tändningen kan inte utföras på vanligt enkelt sätt, utan det erfordras en del särskilda säkerhetsanordningar.

För det första måste det finnas en anordning, som stänger av gastillförseln då flaskan blivit

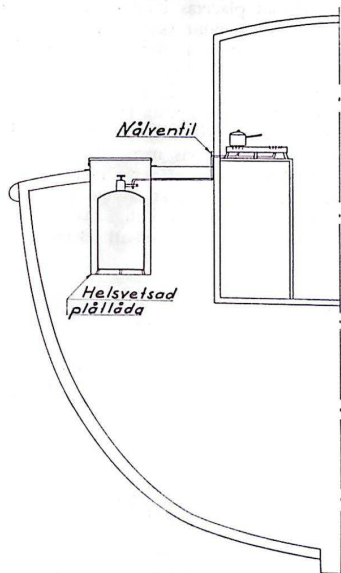

Bild 16. Placering av gasolflaska "under däck".

så tömd att gastrycket i brännaren inte längre är tillräckligt för att säkerställa en tillräckligt stor tändningslåga. För detta ändamål skall en s k pressostat med tillhörande magnetventil i gasledningen vara ansluten till lågtryckssidan såsom närmare framgår av den schematiska installationskissen, bild 17. Pressostaten påverkar vidare kontakten till brännaraggregatet så att detta inte kan starta då gastrycket är för lågt. Eftersom ett dylikt stopp vid en automatisk anläggning inte omedelbart observeras även om det finns signallampa och driftstopp kan medföra betydande olägenheter, bör det alltid finnas två flaskor med automatisk omkoppling då den ena flaskan blivit tömd.

Anordning för tändning av koksfy.

Detta tändningssystem arbetar med högre tryck nämligen ca 1,4 kg per cm² och flaskan måste därför förses med s k högtrycksregulator och vidare ställes det andra fordringar på rörinstallationen. Brännaren anslutes till rörledningen med en särskilt godkänd högtryckslång, som är resistent mot gasol. Det bör vidare observeras att avstängningsventilen bör placeras oåtkomlig för obehöriga, lämpligen i ett låst skåp. Installationen skall i tillämpliga delar vara utförd enligt Svenska Gasverksföreningens föreskrifter för gasinstallationer för högtryck.

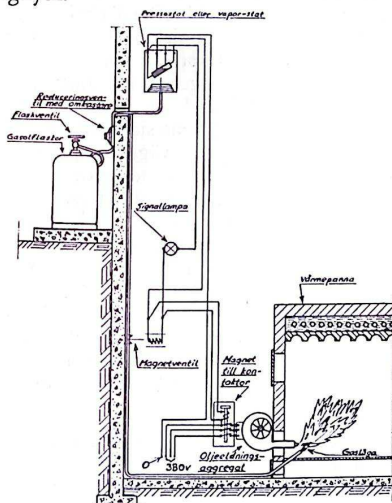

Bild 17. Principskiss på gasinstallation med gas-tändare för oljeledningsaggregat.

Stora industrianläggningar med förångare.

Om det gäller mycket stora gasuttag kan man inte taga ut gasen ur behållaren i form av gas enär den kraftiga avkokningen kommer att sänka temperaturen i behållaren så att gasbildningen så småningom blir för liten. I sådana fall tager man i stället ut vätska från behållarens botten och leder denna till en värmeapparat, där vätskan förångas. Dessa anläggningar planeras emellertid i samråd med Sprängämnesinspektionen från fall till fall och det är därför föga anledning att gå närmare in på olika konstruktionsprinciper m m, så mycket mer som förutsättningarna och fordringarna kan vara mycket varierande vid olika slag av anläggningar.

Ur brandsäkerhetssynpunkt må därför endast påpekas att det med hänsyn till de stora vätske- resp gasuttagen är viktigt att även vid brand åtkomliga avstängningsventiler, som är kända av brandkåren, finnas. I regel finnes dessutom automatiskt verkande röbrötsventiler. Ur brandsläckningssynpunkt är det givetvis viktigt att brandkårspersonalen blir insatt i dylika anläggningars säkerhetsanordningar och de olika åtgärder som bör vidtagas vid brandtillfälle.

Automatiskt Brandalarm A.-B.

SYSTEM TJEDER

Stockholm - Malmköping

AV FÖRSÄKRINGSBOLAGEN GODKÄND
ANLÄGGARFIRMA I HÖGSTA
RABATTKLASS

MED AUTOMATISKT BRANDALARM

kan liv och värden räddas

AUTOMATISKT BRANDALARM A.-B.

Huvudkontor och fabrik MALMKÖPING

Tel. 338 växel

Avd.-kontor

Stockholm

Tel. 32 79 95

Avd.-kontor

Göteborg

Tel. 15 80 41

Avd.-kontor

Malmö

Tel. 365 06

Brandsläckning och vattenskador

Trots att såväl förebyggande som släckande brandskydd under senare år gått framåt i hög grad har brandskadorna ökat år från år. Orsakerna här till är många och problemet borde kanske tagas upp i ett större sammanhang. Jag vill emellertid här endast framhålla min syn på *en* begränsad del av problemet, nämligen *den haltande utvecklingen mellan brandsläckningsteknik och -taktik*. Att tekniken gått framåt med stormsteg beror givetvis främst på en synnerligen tillfredsställande utveckling av brandsläckningsmateriel. Jag tänker då i första hand på ändamålsenliga och driftsäkra motorsprutor, brandbilar som medför vatten för ett snabbt ingripande, lättare stegmateriel, bättre rökskyddsutrustning, bättre slangmateriel och sist men icke minst på munstycken för fördelning av vattnet.

Med brandsläckningstaktiken förhåller det sig emellertid på helt annat sätt. Trots alla kurser och läroböcker blir man icke eldsläckare utan praktik. Och hur skall man få praktik utan att vara med på ett stort antal eldsvådor? Och därmed menar jag inte 100 eller 200 utan många fler. Befälet i våra större städer med kanske ett 100-tal större och lärorika eldsvådor om året får ganska snart stor erfarenhet, men hur skall brandbefälet i våra smärre samhällen, och de äro ju till antalet ojämförligt de flesta, kunna få praktik med en eller annan större eldsvåda pr år? Enda möjligheten för dessa är, fränsett den teoretiska utbildningen i brandsläckningstaktik samt genom studier av de ofta mycket lärorika artiklarna i våra facktidsskrifter, att längre tid än som för när vanligt praktisera vid en storbrandkår med stor eldsvådefrekvens. Detta är naturligtvis svårt både med hänsyn till tidsfaktorn och ekonomin, men jag ser ingen annan lösning på problemet. Och den lösningen tror jag i längden skulle förändra brandskadestatistiken till det bättre.

När jag talar om brandskador tänker jag även i hög grad på vattenskador. Hur många av våra brandbefäl tänker på vattenskadorna? Är det någon som vid en aktuell brand försöker räkna ut om det i ett och annat fall kanske bleve billigare att låta det brinna inom vissa

gränser utan att använda vatten i större mängder för att icke skada underliggande våningar? Då detta blir en ren bedömningsfråga bör ett beslut icke fattas förrän efter noggrant övervägande — om möjligt i samråd med bl a byggnadssakkunniga. Det gäller härvid att fastställa mellanbottnarnas konstruktion och hållfasthet, spridningsrisker till underliggande våningar genom ev trummor o dyl eller till ev inom farozonen liggande andra brännbara byggnader m m.

Det viktigaste är dock att vid inomhusbränder som regel icke använda grova samlade strålar utan klena strålar eller ännu bättre, där så bedömes ändamålsenligt, spridd stråle. Vid omfattande utomhusbränder eller då det gäller att snabbt slå ned elden för att rädda människor i fara kommer problemet givetvis i ett annat läge.

Ovanstående synpunkter har jag länge tänkt ta upp till diskussion, men det har icke blivit av förrän nu, då problemet fått aktualitet på grund av en nyligen inträffad brand, där skadorna genom vatten torde bli större än genom elden och där man vid eftersläckning dagen efter branden enligt uppgift använde grovslang och samlad stråle. Ett annat exempel på sådana skador har jag från egen verksamhet vid en brand på 1930-talet. I en fabrikslänga av betong brann vinden på ena sidan om en ganska svag brandsektionerande vägg av plattor. Vi försökte givetvis släcka med den grova materiel, vi på den tiden hade, och vattnet rann genom betongbjälklaget och förstörde dyrbara maskiner i underliggande våning. Men plötsligt rasade väggen på vinden och elden spred sig snabbt över hela vinden. Jag beslöt då att endast bevaka denna "nyantända" del och låta den brinna så smått. Resultat: Inte en vattendroppe i underliggande våning och vinden avbränd. Därigenom räddades värden i maskiner för flera 100.000: — kr.

Därest en diskussion i ämnet kan ge brandbefälet en liten tankeställare, så att ett uppreparande förebygges, har jag nått syftet med denna artikel.

Andreas Grill.

HENRIKSSONS

HEBRA 900 VW SPECIAL

Den moderna motorsprutan med de många värdefulla egenskaperna. Godkänd av Statens Brandinspektion.

Ett flertal brandkårer och industrier har redan anskaffat HEBRA 900 VW SPECIAL

Det lönar sig även för Eder att anskaffa HEBRA 900 VW SPECIAL!

Välkommen med Eder förfrågan!

För alla materielfrågor rådgör med oss!

HENRIKSSONS BRANDREDSKAP

STOCKHOLM

Tel 20 78 22

-23 -24 -25

GÖTEBORG

Tel 11 70 74

MALMÖ

Tel 97 59 42

SUNDSVALL

Tel 129 89

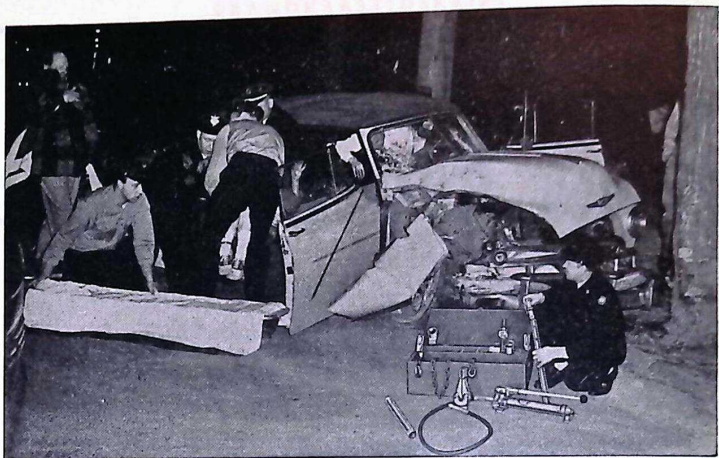
JÖNKÖPING

Tel 241 10

Ensamförsäljare i Sverige för TEMPEX eldskyddskläder

Aukt. återförsäljare för Jonsereds Terylene- och linnebrandslangar

Firman grundad 1828

BLACKHAWK *Porto-Power*

FÖR SNABB OCH SÄKER HJÄLP

Mångsidig, snabbarbetande

Tack vare ett rikt urval av tillbehör, lätta att skifta, kan en enda Porto-Power utföra de mest skiftande arbeten... pressning, lyftning, spridning, dragning, tryckning... och gör det på ett minimum av utrymme!

Porto-Power finns i flera olika typer med varierande tillbehörssatser. *Rekvirera vår broschyr med närmare beskrivningar!*

Vid katastrofutryckningar och all slags räddningstjänst fordras en utrustning som snabbt och pålitligt möjliggör en effektiv insats... också i de trängsta utrymmen. Där kommer Porto-Power hydrauliska verktyg till sin rätt. De små och lätthanterliga verktygen — vikt från $\frac{1}{2}$ till cirka 50 kg — har en kapacitet mellan 4 och 50 ton, vilket för vissa typer betyder en lyftförmåga, som är 10.000 gånger större än dess egen vikt!

Aktiebolaget AGEBE

Stockholm
tel. 24 10 20
riktnr 010

Malmö
tel. 93 40 40
riktnr 040

Flygplansbränder

I marsheftet av *Fire News* utgivet av NFPA återfinns en rad notiser om under senaste tiden inträffade märkliga bränder. Bland dessa handla ett par om flygplan, som råkat i brand genom överhettning i landningsställenas bromsar.

Det har konstaterats att av de brandkatastrofer, som drabba flygplan, inträffar det övervägande antalet (ca 80 %) på eller i flygfältets omedelbart närhet. Detta innebär, att utsikterna att framgångsrikt kunna bekämpa branden i ett störtat eller på annat sätt antänt flygplan äro ganska stora. De båda här nedan relaterade fallen utgör ett bevis härför och visar samtidigt nödvändigheten av att en flygplats hålles väl utrustad med lämpliga släckningsfordon samt att brandmanskapet är väl utbildat och alltid klara för snabb utryckning.

Den 4 januari i år stod bemannade släckningsfordon klara för utryckning på Washington National Airport, när ett Constellation-plan med 60 passagerare ombord gjorde en nödlandning, sedan flygplanets förare konstaterat ett läckage i det hydrauliska oljesystemet, vilket ogynnsamt påverkade möjligheterna att inbromsa planet vid landningen. Det högra landningshjulstället knäcktes, när ungefär hälften av landningsbanan tillryggalagts och brand utbröt under motorerna i den högra vingen. Planet stannade upp och blev liggande tvärs över landningsbanan.

På 15 sekunder var flygplatsens brandkår vid brandplatsen. Skumbegjutningen igångsattes och på

30 sekunder var branden helt släckt. Alla de ombordvarande 60 personerna sutto i sina stolar under landningen och kunde lämna planet utan skador och brännsår.

Undersökningar visade att på högra vingens undersida genom friktionen mot markytan hade uppstått ett hål genom vilket bensin rann ut från en av vingtankarna.

Orsaken till antändningen förklaras härleda sig från flyplanet. (Sannolikt har utläckande bensin antänts av gnistor och hetta, som uppstått under friktionen mellan flygplanet och vägbanan.)

Omkring 750 liter skumvätska användes för släckningen av branden och för täckning av den utläckande oljan. Uppskattningsvis hade ca 400 l av de 3.600 l bensin, som fanns ombord på planet satts i brand.

Den 7 januari inträffade ett annat olyckstillbud i vilket ett flygplan även denna gång förorsakade brand.

En DC-6 med 12 passagerare och 6 besättningsmän var på väg till startplatsen på flygfältet för en resa till Puerto Rico, när den blev återkallad för att taga ombord ytterligare en passagerare. Under återfärden uppstod varmgång i bromsanordningen på vänstra landningsstället och så snart planet stannat stod hjulstället i lågor.

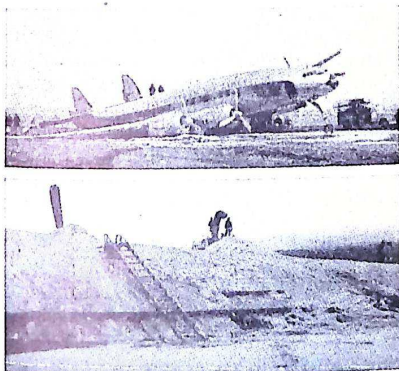
Flygbolagets folk angrep elden med fyra 30-pounds pulversläckare. Vätska från det hydrauliska systemet läckte ut ur en brusten ledning och branden antände även gummihjulen.

Passagerare och besättning kunde lämna planet utan att ha ådragit sig några skador.

Pulversläckarna höllo nere branden till dess flygplatsens brandkår anlände med två skum-crash-truckar och två reservvatten-vagnar efter alarm från trafikledaretornet.

Branden släcktes med 500 gallons (1.900 l) vattenförbrukning genom skumstrålar från skumkanon och handskumrör från den ena av de båda crash-truckarna. Släckningsangreppet mot den brinnande bromstrumman gjordes från dess fram- och baksida. Man undvek att närma sig hjulstället från sidan, vis av skadan från en tidigare olycka med "exploderande" hjul förorsakad av brand i bromstrummorna.

U. A.

Brandskyddsåtgärder i kyrkor

Allt för ofta härjas våra gamla, förnämliga kyrkobyggnader av förödande bränder. Det är med andra ord all anledning att ägna kyrkornas brandskydd ett vidgat intresse. Nyligen har domkyrkan i Strängnäs varit föremål för ingående besiktning av riksbrandsinspektören m fl med nedanstående skrivelse till Strängnäs Domkapitel som följd. Då skrivelsen inrymmer mycket som är tillämpligt på flertalet kyrkobyggnader införes den i sin helhet.

Domkyrkans vindar och torn, vilka innehåller stora kvantiteter trä och redan var för sig ur brandförsvårssynpunkt skulle utgöra stora och svårbemästrade enheter, är i dag till följd av olika dörr- och fönsterförbindelser m m förenade till, brandtekniskt sett, *en enda sådan enhet (brandcell)*. Därest av någon anledning brand skulle uppstå inom något av vinds- eller tornutrymmena och brandkåren ej omedelbart får branden under kontroll måste han räkna med att allt brännbart inom de ifrågavarande utrymmena förstörs av elden och att på grund av den starka hettan och nedstörtande byggnadsdelar m m också murkonstruktioner och valv kan komma att skadas.

Vad beträffar risken för att brand skall uppkomma må erinras om de svåra bränder, som enligt tillgängliga källor drabbat domkyrkan åren 1291, 1473, 1551 och 1723. Såsom tänkbara orsaker till en brand kan nämnas den elektriska installationen, åskslag, tobaksrökning, självantändning, gnistor exempelvis från skorstensbrand, barns lek med eld och mordbrand.

Av besiktningen har framgått, att förhållandena i domkyrkan i dag ej är tillfredsställande ur brandskyddssynpunkt. Åtgärder bör med det snaraste vidtagas för åstadkommande av en förbättring. Denna bör syfta till

- a) minskande av riskerna för antändning,
- b) sektionering för möjliggörande av begränsning av en brand till endast en del av vinds- och tornutrymmena,
- c) upptäckande av en eventuell brand redan på ett tidigt stadium genom installation av automatiskt brandalarm,
- d) snabbast möjliga släckningsingripande från brandkårens sida genom installation av inomhusbrandposter samt stigarlledning med sprinkler.

a) Minskande av riskerna för antändning.

- 1) *Städning.* Vindsutrymmena bör med jämna mellanrum befrias från papper, fågelbon, damm-

anhopningar och annat lättantändligt, som möjliggör brandutbrott på grund av kringflygande gnistor, bröstkastade tändstickor, cigarrettfimpar eller dylikt.

- 2) *Revision av den elektriska installationen.* Den elektriska installationen är delvis av föråldrat och mindre lämpligt utförande. Vissa defekter i ledningsdragningsen påträffades också vid besiktningen. En översyn och genomgripande modernisering av installationen bör utföras. Revisionsbesiktning bör därefter ske med jämna mellanrum (lämpligen vart tredje år).
- 3) *Översyn av åskledarinstallationen.* Hänvändelse bör göras förslagsvis till professor Mäller-Hillebrand, Institutet för åskforskning, Uppsala, för erhållande av sakkunnig besiktning av kyrkans åskledare. I samband med en sådan besiktning bör övervägas huruvida armeringsmattorna i stensullisoleringen över valven bör sättas i ledande förbindelse med åskledarna. Revisionsbesiktning bör därefter ske med jämna mellanrum.
- 4) *Kontroll i samband med tornets öppet hållande för allmänheten.* Man måste dessvärre räkna med att besökare i tornet överträder rönkningsförbudet. Det är lämpligt tillse att besökare ej har tillträde till vindarna eller till den gamla väktarkuren i tornets topp eller till andra svårkontrollerade eller till rökning förledande utrymmen. Omedelbart efter det visningen för dagen avslutats bör den ansvarige vaktmästaren göra en kontrollrond upp i tornet.
- 5) *Kontroll i samband med arbeten.* Inga reparationsarbeten eller dylikt (på elektriska installationen, tornuret, klockmaskineriet etc) bör få pågå inom vindar och torn utan att detta är väl känt av vaktmästaren. Omedelbart efter det arbetena avslutats för dagen bör kontrollrond göras.
- 6) *Betryggande läsning av entrédörr till torntrappa.* Huruvida låset till den dörr, som leder till torn och vindar, är lämpligt, konstaterades ej vid besiktningstillfället. Därest så ej är fallet bör utbyte ske (nyckel till dörren bör också finnas på brandstationen).

b) Sektionering.

Genom insättande av tättslutande brandhåriga dörrar, igenmurning av eventuella muröppningar samt insättning av brandhåriga fönster utanför det (de?) fönster till kyrkorummigt, som nu vetter mot vinden bör vindarna över de båda sidoskeppen och mittskeppet ävensom tornutrymmet avskiljas från

kyrkan i övrigt samt från varandra. Vindarna och tornutrymmet kommer genom en sådan sektionering att bli brandsäkert uppdelade i fyra olika sektioner (brandceller).

Vid besiktningen diskuterades även en sektionering av tornet i höjddel genom anordnande av ett brandsäkert bjälklag omedelbart under klockorna. Ett sådant bjälklag bör emellertid ej lämpligen komma till utförande utan att ett betryggande rökavlopp anordnas från tornpartiet nedanför bjälklaget. Då ett dylikt rökavlopp ej kan åstadkommas utan stora och dyrbara ingrepp i tornets yttermurar bör man avstå från det ifrågakvarande bjälklaget.

c) Automatiskt brandalarm.

För att brandkåren på så tidigt stadium som möjligt skall få besked om en inom vinds- eller tornutrymmena utbruten brand bör de tre vindarna samt tornet förseas med automatisk brandalarm, ansluten till stadens brandalarmeringscentral. Med hänsyn till de mycket stora takhöjderna bör alarmeringsanläggningen vara utrustad med jondetektorer.

d) Inomhusbrandposter samt stigarledning med sprinkler.

För att ett av brandalarmeringsanläggningen eller på annat sätt rapporterat brandtillbud snabbast möj-

ligt skall bli bekämpat måste brandkåren inom de ifrågakvarande utrymmena ha tillgång till inomhusbrandposter med påkopplad slang. Varje sekund är dyrbar. Tillbudet resulterar nämligen förr eller senare i en explosionsartad övertändning av hela brandcellen. Det skulle ta alltför lång tid att lägga ut slangledningar genom den tränga, vindlande gången, som leder till vindarna och tornet. Brandpostledningarna bör normalt stå tomma. Anslutningar till dem för brandkårens motorsprutor bör finnas invid entrén eller på annan lämplig plats. Det förutsätts att brandposter med god vattengivning finns i kyrkans närhet.

Inomhusbrandposterna placeras i första hand invid ingången till resp utrymme. Med hänsyn till vindarnas stora längd och tornets stora höjd torde det emellertid vara nödvändigt att anordna brandposter också på andra platser inom resp utrymmen.

Inom tornet bör brandpostsystemet kompletteras med ett sprinklersystem anslutet till normalt kom stigarledning. Beträffande anslutning till stigarledningen för brandkårens motorsprutor gäller vad som ovan sagts beträffande brandpostsystemet.

Ingvar Strömdahl."

**-Elektro-
Slangvättningsmaskin**

Nr 179 vilken bygger på över 30 års utvecklingsarbete är levererad bli a till:

Örebro brandkår
Göteborgs brandkår
Sundsvalls brandkår
Karlstads brandkår
Laxå brandkår
Strängnäs brandkår
Pajala brandkår
Sköns brandkår
Älvsbyns brandkår
Avesta brandkår
Bolkryka-Grödinge brandkår
Husvarna brandkår
Landskrona brandkår
Hedesunda brandkår

Söderåls brandkår
Ängelholms brandkår
Lunds brandkår
Eskilstuna brandkår
Jönköpings brandkår
Osby brandkår
Uddevalle brandkår
Arvidsjaur brandkår
Eksjö brandkår
Svartå brandkår
Svardsjö brandkår
Häverö brandkår
Piteå brandkår
Sallsjöbadens brandkår
Asele brandkår

Säffle brandkår
Åls brandkår
Marinens skyddstjänst-skola
Korsnäs AB, Gävle
SKF, Göteborg
AB Nynäs Petroleum, Nynäshamn
SKF, Hofors Bruk, Hofors
Eskilstuna stads Byggnadskontor
AB Bofors Nobelkrut

Levereras även för stationär placering med enbart bottenplatta och utan körställning.

Försäljning genom landets ledande brandredskapsföretag. Informationer kunna även inhämtas från Zieglers verkrepresentant i Sverige

E WERT WILHELMSSON
BRANDREDSKAP - Vagnhärad Tel. 0156/10029

AWG BAVARIA ZIEGLER
då det gäller all slags brandmateriel

Hur skulle Du handla?

Uppträdande till skydd mot faror.

Av S. Lindh. Teckningar av B. R. Svensson.

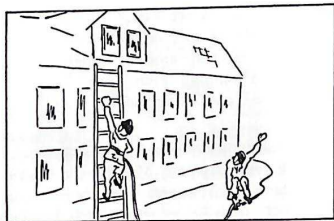

Bild 1. Brand har uppstått i ett vindsrum. Branden måste angripas genom ett fönster. Till detta har rests en stega, på vilken strålföraren gått upp med en smalslang.

Vad har strålföraren nu att iakttaga, sedan han nått stegens topp och innan fönstret öppnas?

Bild 2. Strålföraren har vatten på strålröret och är beredd att angripa branden. För att nå branden ämnar han slå sönder fönsterglaset med en yxa.

Vad skall strålföraren iakttaga för att undvika faror innan fönstret slås sönder?

Bild 3. Strålföraren har slagit sönder fönstret och är beredd att öppna strålröret.

Vad skall strålföraren iakttaga innan strålröret öppnas för att inte utsätta sig själv för fara?

Bild 4. Strålföraren har dämpat branden och då skall strålröret genast stängas bl a för att undvika vattenskador.

Varför skall strålföraren stänga strålröret långsamt?

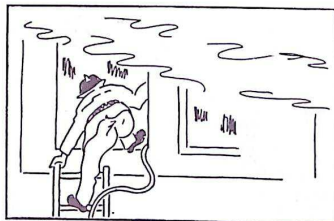

Bild 5. Strålföraren har stängt strålröret.

Vad skall han nu göra för att genomföra släckningsuppgiften?

Bild 6. Strålföraren har beslutat sig för att tränga in i brandrummet.

Hur sker detta från stega genom fönster utan att skyddet eftersättes?

Lösningar finnas på sidan 139!

Tillämpningen av 11 § brandlagen

Den av 1941 års brandförsvarsutredning givna formuleringen av 11 § brandlagen torde få anses synnerligen väl avpassad att täcka alla förekommande behov. Det är en viktig och grundläggande bestämmelse, som lämnar erforderliga föreskrifter i fråga om fastighetsägares (motsvarande) skyldigheter på brandförsvarsområdet. Bestämmelsen har under de gångna åren givit förvånansvärt få anledningar till tvistigheter. Detta får anses vara ett gott bevis på att de som lagstiftat på detta i många hänseenden ömtåliga område.

Nyligen har emellertid en diskussion förekommit mot bakgrunden av ett aktuellt fall. Frågan har då närmast gällt gränsdragningen mellan släcknings- och eftersläckningsarbete å ena, och tillsyn, röjning m.m. å andra sidan. Här om framhöll brandförsvarsutredningens följande. "I 11 § 1 mom andra stycket har upptagits en föreskrift i ett ämne, som avhandlas i 41 § gällande (1923 års) brandstadga. I sistnämnda paragraf föreskrives, att *ägare av fastighet*, där eldsvåda timat, är pliktig att för *eldsläckning, grävning och andra efter branden nödiga arbeten*, som ej lämpligen kunna av brandkåren utföras, tillhandahålla erforderlig arbetsstyrka vi påföljd för uraktilätnhet därutinnan, att brandchefen på ägarens bekostnad anskaffar det behövliga manskapet.

Eftersläckning, som utgör en del av själva släckningsarbetet, bör enligt utredningens mening utföras av brandmanskapet. Däremot synes det skäligt att tillsyn, röjning och dylika åtgärder utföras av fastighetsägarens folk. I överensstämmelse med denna mening har stadgandet i 11 § 1 mom andra stycket

utformats. Fullgör fastighetsägaren icke vad honom sålunda åligger, må jämlikt 19 § arbetet på hans bekostnad utföras genom brandchefens försorg."

Eftersläckningen, som sålunda numera anses utgöra en del av det på brandkåren ankommande arbetet, innebär ett oskaddliggörande av alla kvarvarande brandhärdar. Då så skett — men först då — får brandkåren återvända för att intaga beredskap för ev nya utryckningar. Det finns intet skäl för brandkåren att under ytterligare, många gånger avsevärd tid ägna sig åt ev erforderligt lämningsarbete o.dyl. Detta är ett sådant arbete som 11 § brandlagen avser med ordet "röjning", och vilket arbete sålunda åligger fastighetsägaren.

Av handlingarna i det nu aktuella ärendet liksom av under hand inhämtade upplysningar från vederbörande brandchef framgick, att släckningsarbetet påbörjats den 12/12 1959 kl 01.12 och avslutats nära 26 timmar senare eller den 13/12 kl 03.00. Därefter återvände brandkåren till brandstationen, och den behövde icke därefter uttrycka för fortsatt släckningsarbete. Innan inryckning skedde, hade emellertid brandchefen tillsagt vederbörande arrendator (såsom ägarens representant) att företaga röjning — dvs att i detta fall, såsom en säkerhetsåtgärd, från ladnan undanförsla hö — liksom verkställa tillsyn över brandplatsen. Brandchefen befarade nämligen — vis av tidigare tråkiga erfarenheter — att självantändning skulle kunna ske, om icke det av släckningsvatten genomdränkta höet bortfördes. Då gårdens folk icke räckte till för dessa arbetsuppgifter, erbjöd brandchefen arrendatorn att — mot ersättning från fastighetsägarens sida — för ifrågavarande arbete disponera ett antal borgarbrandmän, som förklarat sig därtill villiga. Dessa brandmän kvarblevo sålunda icke på brandplatsen i egenskap av brandmän utan såsom av arrendatorn tillfälligt anställda.

Statens Brandinspektion, som hade att uttala sig i det nu aktuella ärendet, ansåg för sin del, att det verkställda arbetet med undanförslning av höet måste betraktas icke som ett led i eftersläckningen utan såsom hörande till "tillsyn, röjning eller annat dylikt arbete efter brand".

Stig-G. Holmberg.

Flammande kärlek.

Den blonda Agnes, dotter till en bonde i Västtyskland, stod nyligen inför rätta därför att hon tänt på en av sin fars lador. Hon skötte själv sitt försvar och anförde följande:

— Jag är förälskad i en snygg brandman, men får nästan aldrig träffa honom. Det här var min enda chans.

Indikering av fel på tyfonanläggning

För den utgående alarmeringen användes i stor utsträckning tyfonaggregat med utrustning för elektrisk fjärrmanövrering. Antingen denna fjärrmanövrering verkställes från en fjärralarmeringscentral, dvs en närliggande yrkesbrandkår med ständig bevakning, eller från en inom kommunen befintlig ständigt bemannad brandalarmeringscentral, är det av stor vikt att anläggningen fungerar vid det tillfälle när utgående brandsignal skall avgivas.

Med hänsyn härtill utföras anläggningarna så att signal för fel kan erhållas vid:

fel på ledningen mellan tyfonreläetsatsen på brandstationen och signalmottagaren på telefonstationen,

för lågt tryck i tryckluftsbehållarna, avbrott eller för låg spänning på det på brandstationen monterade akkumulatorbatteriet.

Med hänsyn till att anläggningarna är monterade på brandstationer utan ständig bevakning, uppstår frågan hur en felsignal skall kunna observeras, för att åtgärder skall kunna vidtagas för felets avhjälpande.

Antingen kan man för detta ändamål av Televerket hyra ett ledningspar mellan brandstationen och den plats, där en felsignal kan observeras, t ex hos brandchefen, vice brandchefen eller liknande. Är avståndet kort mellan brandstationen och någon av de ovan föreslagna platserna kan signalöverföringen ske över en tvåtrådig ledning, som lämpligen genom brandkårens försorg upplägges mellan de bägge platserna.

Antingen en ledning förhyres av Televerket eller en särskild ledning upplägges medför detta extra kostnader för kommunen.

Ett annat sätt att uppmärksamma ett fel kan erhållas genom att vid feltillfällen en blinksignal utsändes på en utanför brandstationen lämpligt placerad felindikeringslampa. En sådan blinksignal fångar lätt uppmärksamheten, och i allmänhet torde man väl kunna vidtala några personer, som bor i brandstationens närhet eller dagligen passerar densamma, att observera signalen och anmäla den till brandchefen eller dennes ställföreträdare för vidtagande av erforderliga åtgärder.

För att erhålla blinksignal erfordras ett s k

blinkrelä, som kan abonneras av Televerket. Reläet anslutes till felindikeringsanordningarna för ledningsfel, för lågt tryck i tryckluftsbehållarna och batterifel.

Som felindikeringslampa kan lämpligen användas en brandskåpsbelysning, om sådan finns utanför brandstationen. I annat fall kan en lampa för ytterbelysning användas eller också en särskilt för ändamålet uppsatt fellampa.

Eftersom Televerket har underhåll och felavhjälpning endast på den abonnerade utrustningen och ledningen, bör man förvissa sig om att felsignalen avser ledningen och icke för lågt tryck i tryckluftsbehållarna eller batterifel innan felanmälan görs till Televerket.

Beträffande akkumulatorbatteriet och den spänningsreglerade likriktaren ger det i anläggningen ingående batterikontrollreläet endast felsignal för direkt avbrott i batteriet eller i batterisäkringarna, men däremot icke om batteriet är i det närmaste urladdat och endast håller normal spänning. Batteriet skall för övrigt skötas enligt de med batteriet levererade skötselinstruktionerna. Det skall hållas rent och fritt från saltbildning samt skall när så erfordras påfyllas destillerat vatten. Batterikapaciteten bör vid några tillfällen under året provas genom en s k batteriprovare och ett sådant prov kan lämpligen utföras av någon elektrisk firma eller laddningsstation på platsen, som har batteriprovare till förfogande.

G. Bergh.

Färgfilmen

MUN-TILL-MUN andning

som inspelats av Svenska Livräddningssällskapet har redan sålts i 700 exemplar. Ett fåtal kopior finns kvar till försäljning.

16 mm ljudfilm, 10 min visningstid.

Pris: 194: 50.

Rekvireras från: Hallands Länsförbund av Svenska Livräddningssällskapet, Brogatan 10, Halmstad.

"Mun-till-mun andning" — filmen som bör finnas på varje brandkår.

Släckningshjälp

Riksbrandinspektören har i olika sammanhang uppmannat oss att tänka genom de problem, som kan uppstå vid större bränder i likhet med den nu välkända katastrofbranden i Västervik. Med anledning därav har jag utarbetat en viss plan över fjärrhjälp från våra grannkommuner. Sålunda har jag infordrat uppgifter över vilken personalstyrka och material mina närmast belägna kolleger kan bistå med utan att säkerheten åsidosättes i deras egna kommuner.

De närmast utanför vårt släckningsområde belägna kårerna är Vartofta, Stenstorp, Vilske samt Skövde, Skara, Kvänum och Tidaholm. De tre förstnämnda ligger närmast och på ungefär samma avstånd från Falköping och utgör därför fjärrhjälpens första etapp. I andra etappen ingår de öv-

riga kårerna, vilka beräknas vara i Falköping ca 45 min efter *inkommande larm* till brand-ac i Falköping.

Av kurvan *bild 1* framgår hur personalstyrkan ökar efter hand som de olika enheterna anländer. På den horisontella axeln har avsatts tiden i min. och på den vertikala personalstyrkans numerär. Som framgår inkommer larm om storbrand till brand-ac kl K. Klockan K+4 beräknas den första utryckningsstyrkan *anlända* till brandplatsen samt andra utryckningsstyrkan kl K+7 och K+9. Vår egen styrka har beräknats till ca 60 % av den totala personalstyrkan.

Mellan kl K+4—K+5 sker via radio från brandplatsen rekvisition av fjärrhjälpstyrkorna, som, tack vare telefonautomatisering och med hjälp av telerapid, snabbt kan alarmeras. Alarmeringen underlättas vidare av att vi tjänstgör som alarmeringscentral för en del av grannkommunerna. Efter 23 min — kl K+23 — har de tre första kårerna anlänt och styrkan är då uppe i minst 40 man. Efter ytterligare 17 min — kl K+40 — har styrkan ökat till sammanlagt 67 brandmän och, då Skövde kl K+47 anländer med ytterligare förstärkning, har vi fått in sammanlagt 6 högre befäl och 75 brandmän.

Kurvan på *bild 2* anger tyngre brandsläckningsmateriel — bilmotorsprutor, bogsprutor, motorsprutor samt övriga fordon. Efter första etappen finns det sammanlagt 8 st brandfordon, varav 6 st är försedda

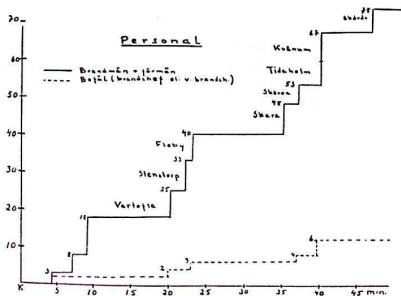

Bild 1.

TILL SALU

Brandbil, Volvo LV, 1948. Motoreffekt 105 hkr. Längd 715 cm. Bärande däck, 6 st. Antal passagerare 10 st. Försedd med vattentank (600 l) och API frontpump (1800 l/min). Bilen har en mycket stabil kaross och är f ö i bra skick.

Vidare upplysningar genom brandchef W. Ahl, tel. bost. Gävle 703 31, kont. 703 00 växel. Adress Skutskärsverken, Skutskär.

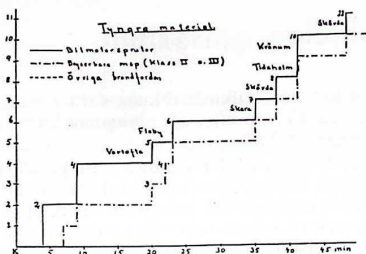

Bild 2.

med frontpump. Efter andra etappen är det sammanlagt 13 fordon, varav 11 st bil-motorsprutor. Fjärrhjälpens bistår således med 8 st fordon. Antalet bogserbara motorsprutor — klass II och III — uppgår efter första etappen till 5 st och vid andra etappen till det dubbla. Utöver dessa finnes ytterligare kvar på brandstationen 2 st, vilka icke ingår i de ordinarie utryckningsstyrkorna. De fordon som saknar frontpump — "övriga fordon" — kan användas till försörjning av personal, materiel, drivmedel m.m. Av bil-motorsprutorna beräknas åtminstone en kunna uppställas inom brandstation i reserv för utryckning till brand såväl inom vårt eget släckningsområde som i de närmast belägna grannkommuner, vars brandkårer är engagerade i första etappens fjärrhjälp.

Vid en storbrand kommer troligen slang-en att mer eller mindre bli "förbruknings-vara". Åtskilliga meter kommer att sprängas, brännas eller köras sönder. Vidare måste man räkna med att en del slang kanske läggs fel och måste lämnas. Preliminärt kan man nog räkna med att endast 70—75 % kommer till effektiv användning. På bild 3 redovisas den totala slangmängden, uppdelad i dels transportslang dels manöver- och övrig slang. Med transportslang menas sådan slang (2½" och 3"), som är upplagd i slangutläggningsjeep eller kärror. Med övrig slang menas 2½" slang upplagd i väskor, korgar eller liknande samt manöverslang 1½". Utöver dessa redovisade slang-mängder finnes i förråd på station ca 2.000 m samt omkring 1.000 m som i gynnsamt läge kan rekvireras av vissa industriers verkskyddsmateriel. Vidare finnes 700 m av

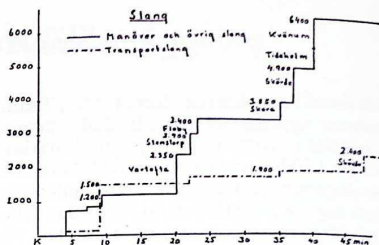

Bild 3.

civilförsvarets vattentransportrör tillgängliga.

De nu redovisade styrkorna och materielen avser enbart rena brandsläckningsenheter. För transport av motorsprutor, slang, drivmedel kan naturligtvis vanliga civila last- och skåpbilar användas. Vidare kan personalstyrkan — som ovan enbart avser utbildade yrkes- och borgarbrandmän — kompletteras i möjlig utsträckning med civila eller militärer.

Att vid planläggning av en fjärrhjälp kunna med bestämdhet uttala sig om, huruvida de tillgängliga resurserna verkligen är tillräckliga för bekämpande av en större kvartersbrand eller liknande är naturligtvis mycket svårt. Som jämförelse kan i detta sammanhang nämnas att samtidigt användes sammanlagt 16 motorsprutor vid Västerviksbranden. Den använda slangmängden utgjorde 22.800 meter. Möjligheten att kunna rekvirera mera sådan materiel återstår tydligen att närmare undersöka.

Sven Holmberg.

Törstig blev pyroman.

Brandmannen F. P., 23 år, från den lilla byn A, 90 km öster om Wien, har erkänt att han anlagt 26 mordbränder de senaste åren.

P. sade, att han tyckte mycket om starka drycker och att det inom brandkåren i byn alltid bjöds på förfriskningar efter en genomförd släckning. Varje gång han kände sig törstig gick han därför och tuktade på i något hus. Han ryckte ut med brandkåren och släckte eldsvådan, varefter han njöt av den fria förplägnaden.

(Ur LF-Eko)

Slangen som blivit en världssuccé

Angus

RRL

(Reinforced Rubber Lined)

den enda slangen med **vävarmerad** invändig Latex-beläggning

Väger icke stort mer än vanliga obelagda linneslangar — betydligt mindre än våta sådana

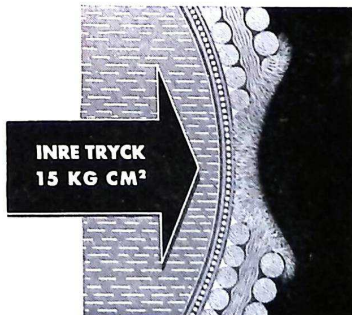
Lätt att hantera — lätt att förpacka

I hög grad värmeresistent

**SLITSTARK UTÖVER DET VANLIGA
PALITLIG I KRITISKA SITUATIONER**

Ingen brandkär bör underlåta att pröva denna idealslang

Denna bild visar hur den väv-
förstärkta innerbeläggningen för-
hindrar spruthål även sedan
ytterslangen blivit skadad eller
hårt försliten. Den förklarar ock-
så varför RRL är *den pålitligaste*
av slangar och den billigaste i
användning och underhåll.

ANGUS — REDDAWAY COMPANY AB

KRYSSARVÄGEN 17 - NÄSBYPARK invid Stockholm
Tel. 56 21 30 (växel)

Jonsereds

**TERYLENE
SLANG**

De svenska
brandslangarna

Jonsereds

**LINNE
SLANG**

med de många goda egenskaperna

Jonsereds teryleneslang med innerbeläggning av plast är

- absolut tät även vid högt tryck
- mycket mjuk och smidig
- mycket lätt
- absolut rötsäker
- stark och oöm, beläggningen sitter säkert fast
- motståndskraftig mot kyla, värme, olja och ackumulatorsyra
- lätt att tvätta och torka
- lätt att laga: rek. beskrivning av lagningsätt hos Jonsered eller Jonsereds auk. återförsäljare

Jonsereds lanneslang är

- tät och har högt sprängtryck
- smidig och lättböjlig
- mjukbehandlad
- krympt
- impregnerad mot röta
- mycket slitstark — lång livslängd

Jonsereds brandslangar med garantimärket 2 blå ränder — pålitliga bundsförvanter i kampen mot elden, billiga per utryckning

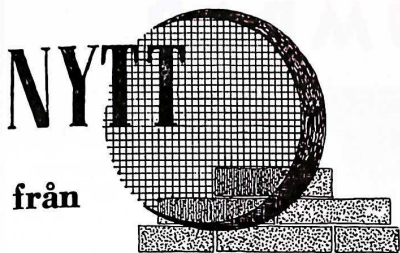
Dimensioner: 25, 32, 38, 51, 63 och 76 mm

Auktoriserade återförsäljare:

Brissmans Brandredskap AB, Halmstad; AB Henrikssons Brandredskap, Stockholm - Göteborg - Malmö - Sundsvall - Jönköping; Odenius AB, Göteborg; AB Pumpindustri, Göteborg - Stockholm

Jonsereds
där tradition förenas med modern teknik

JONSEREDS FABRIKERS AKTIEBOLAG, JONSERED - Grundat 1833

från

BYGGNADSFRONTEN

Eldfarliga oljor på sjukvårdsinrättningar.

Hos statens brandsinspektion har anhållits om klargörande av vilka föreskrifter, som bör gälla för användning och förvaring av eldfarliga oljor på sjukvårdsinrättningar.

Brandsinspektionen har härvid hänvisat till ett av Kungl Medicinalstyrelsen utgivit cirkulär angående ifrågakvarande. Cirkulärets huvudsakliga innehåll återges nedan.

Vid omfyllning av eldfarliga oljor skall iakttagas, att elektrisk armatur är i förstklassigt skick. Under påfyllning böra elektriska kontakter i rummet ej brytas eller slutas. Den person, som utför påfyllning, bör ej ha gummisulor. Då statisk elektricitet kan uppkomma vid omfyllningen och försorsaka urladdningsgnistor med explosion som följd, skall vid omfyllning från förrädskärl till kärl av 1 lit. volym och däröver en tratt av metall eller plåt användas. Trattens pip skall vara så lång, att den räcker ned till flaskans botten, och elektriskt ledande förbindelse skall vara anordnad mellan det avlämnande kärlet och tratten. Detta ordnas lämpligen genom en mjuk kopparkabel eller kedja, försedd i båda ändar med en stark fjäderklämma, som vid användning fastsättes på det avlämnande kärlet och tratten.

A *operationsavdelning* må eldfarlig olja icke förvaras i flaskor med större volym än 1.000 ml, med undantag av narkoseter, som även må förekomma i originalflaskor, innehållande 1.000 g. Omfyllning av eldfarlig olja bör ej äga rum i operationssal.

A *laboratorium* må ståndkärl innehållande eldfarlig olja av högst 500 ml volym förvaras å öppna hyllor. — Reservförråd av eldfarliga oljor om högst 1 kg i glasflaskor eller högst 10 kg i kärl om minst 1 mm plåt böra förvaras för sig, helst i särskilt skåp.

Om destillation eller extraktion med eldfarliga oljor, tex petroleumeter, utföres inom laboratorielokaler, må detta endast ske i väl ventilerat dragskåp med utsug för tunga ångor vid bordsskivan. Bunsenlågor och andra brännare måste borttagas, och elekt-

riska strömställare och kontakter bör vara så anordnade, att gnistbildning inuti skåpet förhindras. Större mängd än 0,5 kg må ej vid varje särskilt tillfälle destilleras.

I laboratorier och operationsavdelningar, där eldfarliga oljor användas, skall finnas erforderligt antal kemiska eldsläckare. All personal skall känna till deras förvaringsplats och kunna använda dem. En gång om året bör kontrolleras, att apparaterna fortfarande äro fyllda och fyra gånger om året att plomberingen är obruten. Använd apparat skall omedelbart omladdas och därefter plomberas. Här nämnd kontroll utföres lämpligen av sjukhusets maskinist.

A *sjukhusapotek, centralförråd eller sjukhusförråd* må eldfarlig olja hållas i förråd i större transportkärl, helst i särskilt rum eller skåp.

A *annan avdelning* må icke eldfarlig olja förvaras i flaskor med större volym än 1.000 ml.

Material i rensluckor.

Statens brandsinspektion har blivit uppmärksamgjord på att aluminium i allt större utsträckning börjat användas som material i rensluckor till rökrör och imrör.

Problemet har tidigare uppmärksamats, och byggnadsstyrelsen har vid av byggnadsfirmor gjorda underhandsförfrågningar meddelat att rensluckor i rökrör och imrör bör utföras av svårsmält material, lämpligen gjutjärn, som icke deformeras vid brand utifrån eller inifrån.

Även Sveriges Skorstensfejarmästares Riksförbund har i ett meddelande (II:2 1958) uppmärksamgjort sina medlemmar på förhållandet och avrått från användandet av aluminiumluckor.

Garagebyggnad.

Hos byggnadsstyrelsen har anhållits om dispens från vissa bestämmelser rörande garage. Efter samråd med statens brandsinspektion meddelade byggnadsstyrelsen följande.

Garagebyggnaden avses att uppföras som radgarage i en våning med ett djup av ca 6 m och en yta av ca 130 m². Garaget uppföres i anslutning till en befintlig radhuslänga. Avståndet till radhuslängans i sten uppförda gavel uppgår till 1 m. Garagebyggnaden avses att utföras med bak- och sidoväggar samt två tvärgående väggar i murverk och med framvägg i träkonstruktion. Taket utföres i träkonstruktion med taktäckning av korrugerade asbestcementskivor. Golvbeläggning utföres av asfalt. Garageportar utföres som sk vipportar.

Byggnadsstyrelsen medgav erforderlig dispens för ovan angivet utförande av garagebyggnaden under villkor att takets insida förses med beklädd av 13 mm gippskivor. (17.3.1960) Ake Stålemo.

FRONTPUMPAR

för upp till 2600
lit/min vid 9 kg/cm²

Med avgasevakue-
ring, oljekylning och
synkroniserad kopp-
ling till motorn.

Kort leveranstid.

WILH. RUBERGS
Fabriks - Aktiebolag

L Ä N G E B R O

Tel. Kristianstad

101 74, 101 78, 162 78

Ny LAND-ROVER med många fördelar

77 HK motor, ställbart föraresäte, hängande pedaler, större hjul 750x16", bättre styrsnäcka, vackrare linjer på hytt och kaross. Totalvikt 2.500 kg. Hjulbas 2.770 mm.

Willys-Overland med förlängd hytt
för 5-6 man, totalvikt 3.700 kg. 105 HK motor,
hjulbas 2.630 mm., stort lastutrymme, bygges med
såväl 2- som 6-manshytt, 6 växlar framåt samt
mycket god sikt.

INTERNATIONAL B4x4

Denna jeep är mycket snabb och kraftig, den har 140 HK toppventilmotor, totalvikt 4.000 kg., 8 växlar framåt, panoramaruta, STÅLKAROSS för 3 och 6 man, helt synkroniserad lastbilsväxellåda, hydrauliska bromsar med vacuumservo, hängande pedaler, original värmeledning och hytt samt i övrigt med alla senare finesser som framkommit. Alla ovanstående jeepar äro 4-hjulsdrivna och kunna förses med vår patenterade slangutläggare. Kan i övrigt inredas enligt överenskommelse, de äro alla byggda med helsvetsad stålkaross utan trä i stolpar, dörrar och luckor. — Begär offert från JEEPSPECIALISTEN!

BRISSMANS BRANDREDSKAP AB

Postgiro 717 32

HALMSTAD

Telefon 133 33

Brandförsvarsmål i Regeringsrätten 1958

23. (Dnr 208/1958 Inr.-dep.)

Ang. brandskyddsåtgärd.

Vid eldstadsbesiktning den 29/7 1957 av ett bostadshus, kallat garaget, å stadsågan nr 6727 A i Brännkyrka med adress nr 34 vid Långbrodalsvägen i Älvsjö beslöt tf skorstensfejaremästaren G. Larsson förelägga Å. Fellbom att, enär skorstenen ovan tak var bristfällig i krans och beslag, senast den 15/9 1957 hava vidtagit erforderliga åtgärder till bristens avhjälpande. Överståthållarämbetet, där klaganden häröver anförde besvär, utslag den 26/9 1957, fann ej skäl göra ändring i överklagade beslutet, dock att den tidpunkt, då de föreskrivna åtgärderna senast skulle vara vidtagna, bestämdes till den 15/11 1957. Häri yrkade klaganden ändring, därvid han anförde bl a att han önskade få huset utdömt såsom bostad samt att, om han förbunde sig att icke begagna rökången och att borttaga kaminen samt eventuellt mura igen utloppet från skorstenen, all brandrisk eliminerades. Regeringsrätten: Överklagade föreläggandet är så att förstå, att det icke vidare är tillämpligt för den händelse skorstenen genom igenmurning av dess ingångsöppningar eller på annat lika verksamt sätt försatts i ett för eldningsändamål helt obrukbart skick. Frågan huruvida klaganden på grund av annans nyttjanderätt till huset är hindrad vidtaga dylik åtgärd med skorstenen kan icke prövas i förevarande mål. Vid nu rådande förhållanden lämnar regeringsrätten besvären utan bifall, dock att den dag, före vilken föreläggandet skall vara fullgjort, bestämmes till den 20/12 1958.

24. (Dnr 246/1958 Inr.-dep.)

Ang. föreläggande att vidtaga brandskyddsåtgärd.

Vid särskild brandsyn den 15/4 1957 av byggnader å stadsågan 491 i Hagfors, vilka disponerades av B. Persson som bilreparationsverkstad jämte förråd och garage, framkom bristfälligheter, vilka krävde åtgärder, därest byggnaderna fortfarande skulle användas för samma ändamål, nämligen, såvitt nu är ifråga, 1) att ett provisoriskt oljeeldningsaggregat med ledningar och rökrör av plåt icke längre skulle användas, 2) att laddningsstation för batterier skulle placeras och utföras enligt gällande bestämmelser för frätande ämnen enligt § 49 Kommerskollegii kungörelse den 5/5 1939 med föreskrifter angående utförande och skötsel av elektriska starkströmsanläggningar, 3) att grundlig städning och sanering skulle utföras dels av vinden över reparationsverkstaden, därvid trappan till vinden skulle vara i godtagbart skick och icke blockeras, dels av hela bilreparationsverkstaden omfattande reparationsverkstaden, gravarna, kontoret och samtliga mindre utrymmen även som de utrymmen i den intilliggande byggnaden, som bl a innehölle förråd etc, 4) att samtliga fönster skulle överses

och justeras och trasiga fönsterglas ersättas med felfria glas, 5) att skyddsglas skulle påsättas tak- och väggarmatur, 6) att hela den elektriska installationen skulle utföras enligt gällande bestämmelser och av godkänd installationsfirma och intyg över installationen därefter uppvisas för brandsynförrättaren, 7) att samtliga sladdlampor skulle förses med a) skyddsglas och b) finmaskigt ståltrådsnät, 8) samt att godtagbar ventilation skulle ordnas inom reparationsverkstaden. — I skrivelse till länsstyrelsen i Värmlands län den 8/6 1957 anhöll brandchefen i Hagfors — med förmålan att vid efterbesiktning den 4/6 1957 befunnits, att åtgärder icke vidtagits beträffande angivna, vid den särskilda brandsynen framkomna bristfälligheter — att länsstyrelsen ville ålägga vederbörande att vidtaga de föreslagna åtgärderna. Länsstyrelsen, resolution den 15/11 1957, prövade med stöd av 12 § 1 mom brandstadgan skäligt förelägga klaganden att vid vite av 500 kr senast den 1/2 1958 hava efterkommit det av brandsynförrättaren givna föreläggandet. I besvären yrkade klaganden — under åberopande av att byggnaderna hyrdes tillfälligt — att anstånd att efterkomma föreläggandet måtte beviljas honom, till dess ny lokal anskaffats. Regeringsrätten: Enär enligt gällande säkerhetsföreskrifter skyddsglas icke kräves för tak- och väggarmatur, prövar regeringsrätten lagligt att såvitt angår den under p 5 meddelade föreskriften undanröja länsstyrelsens resolution. Beträffande de under p a 2, 6 7 b och 8 upptagna åtgärderna finner regeringsrätten, med hänsyn till vad riksbandsinspektören därvidlag anför i sitt utlåtande, skäligt att, med undanröjande av resolutionen jämväl såvitt nu är i fråga, visa målet i denna del åter till länsstyrelsen för ny handläggning. I övrigt varder resolutionen av regeringsrätten fastställd, dock att den dag, före vilken klaganden vid stadgat vite skall hava fullgjort avsedda åtgärder, bestämmes till den 1/2 1959.

Stig-G. Holmberg.

Önskas köpa

Beg. motorspruta önskas köpa.

Svar till tel. Klippan 503 59.

Branden i Köyliö reservfängelse - en tankeställare

Ur den finska tidskriften Brandvärn, sava vi nedanstående beskrivning av den omskrivna fängelsebranden, som krävde 16 människoliv.

Den gångna sommaren har i avseende å stor-bränder och brandolyckor varit synnerligen ödes-diger. Skogsbränderna ha under vårens och somma-rens förlopp förstört tiotusentals hektar skogsmark eller väl den tiodubbla arealen mot tidigare år. Skadorna vid branden i Kotkas hamn voro enligt tidningsnotiserna 100 miljoner, i Wihuri concernens bilkarosserifabrik 75 miljoner, varvet i Valkom 70 miljoner, Huittisten mylly 30 miljoner, flickskolans i Björneborg nybygge 20 miljoner, Mety Oy:s fabriksbyggnad i Ylöjärvi 20 miljoner mark o s v.

Ovan uppräknade bränder och skadebelopp äro i och för sig särdeles allvarliga och ekonomiskt be-tungande, men den dystraste av innevarande års bränder har dock varit branden i Köyliö reserv-fängelse den 1 juli 1959, vid vilken 16 fångar om-kommo i röken och lågorna. Vid den av myndig-heterna föranstaltade undersökningen har det fram-gått, att händelsen närmast bör betecknas som en följd av frånvaron av en hela landet omfattande instans för övervakning av den byggnadstekniska brandtryggheten. Länets brandinspektör har näm-ligen konstaterat, att grundorsaken till olyckans om-fång står att söka i reservfängelsets planering och byggnadssätt, särskilt i den omständigheten, att fängelset huvudsakligen var uppfört av trä och att möjligheter icke ordnats att vid fall av behov sam-tidigt öppna samtliga dörrar och fönster. Då bran-den bröt ut, fanns det icke mera stora utsikter att rädda situationen, trots att det på området fanns tillgång till ett vattenledningsnät med brandposter, en motorspruta och skolat manskap.

Fängelserna är, som känt, underställda justitie-ministeriet. Tanken går ofrivilligt till bränderna i Heinävesi kommunallhiems sinnessjukavdelning och Kangasala barnhem år 1954. Vid den förstnämnda omkom 6 patienter och vid den senare branden 9 barn. I dessa fall gällde det under socialministeriet lydande inrättningar. Även vid dessa bränder be-rodde olyckans stora omfång huvudsakligen på den bristfälliga byggnadstekniska brandtryggheten och personsäkerheten.

Tillsvidare ha inga större olyckor inträffat i våra skolor, men då man granskar byggnadsritningar för folk-, lärodoms- och yrkesskolor i avseende å

den byggnadstekniska brandsäkerheten och person-säkerheten, måste man mången gång konstatera, att stor-olyckor även på detta område äro fullt möjliga. Snarare måste man förvåna sig över, att dylika än så länge icke inträffat. Skolbranden i Chicago år 1958, varvid 96 människor förlorade livet, utgör i detta avseende en allvarlig varning.

Dylika brandfarliga inrättningar finnas praktiskt taget inom varje ministeriums verksamhetsfält. Här har redan nämnts justitieministeriet, socialministe-riet och undervisningsministeriet, men låtom oss bara tänka på de under inrikesministeriet lydande sjukhuskomplexen, de under försvarsministeriet ly-dande kasernerna och förråden samt alla övriga statens byggnader, vilka i regel stå utanför den lokala brandmyndighetens räckvidd.

Samtliga ovan uppräknade byggnaders brand-säkerhet borde övervakas centralt från ett enda håll och icke såsom nu är fallet av ett otal olika ämbetsverk, vilka icke alla kunna förfoga över till-räcklig kompetens för övervakning av just denna viktiga specialgren. Det är icke nog att Brand-skyddsföreningen i Finland har förordnats till sak-kunnighitråde för statens myndigheter i brand-värnsrenden, ty föreningen är i brist på nödiga fullmakter maktlös gentemot de myndigheter, som icke själva anhålla om dess hjälp. Efter Heinävesi- och Kangasala-olyckorna insåg socialministeriet klara-re än förut betydelsen av sakkunnighjälpen och har sedan dess målmedvetet utnyttjat densamma. Ävenledes har justitieministeriet efter Köyliöbran-den accepterat föreningens sakkunnighjälp. Denna beredvillighet att tillgodogöra sig sakkunnighjälpen är i och för sig givetvis ett uttryck för en begyn-nande glädjande insikt om frågans stora betydelse. De inträffade storolyckorna ådagalägga dock tyd-ligt, att vi på det byggnadstekniska brandskyddets och personsäkerhetens område äro i behov av en med tillräckliga fullmakter utrustad central instans, som övervakar samtliga allmänna inrättningars brandsäkerhet, oberoende vilket ministerium de för övrigt sortera under.

Denna uppgift lämpar sig bäst för inrikesminis-teriet, som medelst statsrådets beslut anförtratts med den högsta ledningen av landets brandförsva-r. Om inrättandet av nya befattningar dock under rådande ansträngda ekonomiska tider stöter på oöversiktliga hinder, borde även övriga utvägar nog övervägas. En sådan nödfallsutväg vore kan-

Hotellstadgans tillämpningsområde

Kungl byggnadsstyrelsen har den 29/12 1959 angivit nedanstående yttrande till Länsstyrelsen i Kopparbergs län rörande tolkningen av föreskrifterna i 4 § stadgan angående hotell- och pensionatrörelse beträffande ett pensionat å fastigheten Hansjö 32 i Orsa kommun.

Av handlingarna framgår att det ifrågavarande pensionatet omfattar 6 byggnader, inrymmande sammanlagt 11 gästrum med möjlighet att mottaga 21 gäster. I en av dessa byggnader, den s k huvudbyggnaden, återfinnes utöver 3 gästrum vissa för rörelsen gemensamma rum, såsom sällskapsrum, salong, matsal, kök och kontorsrum samt därtill 3 rum, vilka utnyttjas som sovrum av rörelsens innehavare och personal. Ingen av byggnaderna innehåller fler än 3 gästrum, och ingen är heller avsedd för fler än 6 gäster.

Vid bedömande av frågan huruvida tillstånd enligt § 4 i stadgan angående hotell- och pensionatrörelse förordas för detta pensionat må till en början uppmärksammas en promemoria angående tillämpningsområdet för hotell- och pensionatstadgan m m, upprättad av dåvarande länsnotarien F. Arfwedson och publicerad i *Brandkärstidskrift* nr 9/1935. Beträffande uttrycket "del av hotell eller pensionat i större omfattning" har där anförts bl a följande:

Ansökning till vederbörande länsstyrelsen skall i regel ske, om en rörelseidkare utövar hotell- eller pensionatrörelse i en eller flera byggnader, vilka sammanlagt inrymma mer än 8 gäster och 4 gästrum. Det är tillräckligt om endera siffran överskrides.

Även om ett flertal byggnader nyttjas i hotell- och pensionatrörelse i en och samma ägares hand, kunna sådana förhållanden ändå tänkas föreligga, att två

hända, att ytterligare utbygga den sakkunnighjälp, som brandskyddsföreningen erbjuder statens myndigheter, vilket förfarande givetvis skulle förutsätta utökade fullmakter och personal.

Som avslutning önska vi dock framhålla, att intet system ger 100 %-ig säkerhet mot eldens förstörelse, när inga lärdomar eller åtgärder helt kunna eliminera följderna av den mänskliga faktorns oberäknelighet och nyckfullhet.

eller flera särskilda rörelser äro förhånden, t ex om byggnaderna äro belägna på avsevärt avstånd från varandra. Ligga emellertid de för dylikt ändamål nyttjade byggnaderna i varandras närhet, måste presumption anses föreligga för att de nyttjas i en och samma rörelse, därest icke starka skäl tala för motsatt antagande.

Tendensen att hänföra dimensioneringsgrunden — gäster och gästrum — till rörelse i stället för till byggnaden återfinnes även i "Förslag till förordning om hotell- och pensionatrörelse", avgivet av 1948 års utredning angående turisttrafiken från utlandet (SOU 1951: 49), där i 1 § lämnas följande definition:

Med hotell- eller pensionatrörelse förstås i denna förordning yrkesmässig verksamhet med ändamål att åt allmänheten tillhandahålla möblerad bostad, vare sig med eller utan förplägnad, såframt verksamheten avser att samtidigt mottaga minst tio gäster eller — oavsett antalet gäster — för verksamhetens bedrivande finnas minst åtta gästrum.

Med hotell eller pensionat förstås byggnad eller lägenhet, vari rörelse som nu sagts drives.

I motiven till det föreslagna stadgandet framhåller utredningen bl a:

Enligt utredningens mening bör gränsdragningen mellan större rörelser, för vilkas drivande fordras tillstånd, och mindre rörelser, som få bedrivas utan tillstånd, i viss anslutning till nuvarande ordning ske efter det antal gäster för vilkas mottagande rörelsen är avsedd eller det antal gästrum som användas i rörelsen. Avseende bör emellertid härvid icke fästas vid huruvida gästrummen äro belägna i en eller flera byggnader eller i skilda lokaler inom samma byggnad, utan det avgörande bör vara omfattningen av rörelsen såsom sådan. — — — Var gränsen mellan större och mindre rörelser skall dragas kan givetvis vara föremål för delade meningar. De nuvarande bestämmelserna innebära, att tillstånd icke fordras för rörelse, för vilken användes byggnad eller lägenhet, som innehåller högst fyra för gästernas härbärgerande avsedda rum och som icke är avsedd för mottagande samtidigt av flera gäster än åtta, därest byggnaden eller lägenheten icke utgör del av hotell eller pensionat av större omfattning. Enligt utredningens mening bör gränsen höjas något och samtidigt göras mera otvetydig. Till mindre rörelser synas böra hänföras sådana som avse att samtidigt mottaga högst tio gäster eller, oavsett antalet gäster, ha högst åtta gäst-

Notiser

Livräddarutbildning.

Vad sägs om en månads sommarvistelse i Tylösand utanför Halmstad med mat och husrum fritt? Det är faktiskt vad Hallands Länsförbund av Svenska Livräddningssällskapet erbjuder några duktiga simmare.

Förbundet avser, att under sommaren ordna två livräddningskurser och erbjuder kursdeltagarna de fina förmånerna. Kurserna, som pågår under tiden 20/6—19/7 och 20/7—19/8, omfattar sammanlagt ungefär 40 undervisningstimmar. Förutom själva undervisningen får deltagarna tjänstgöra som livräddare på den stora badstranden, där de får en god erfarenhet av de uppgifter, som en livräddare kan ställas inför.

Man hoppas också, att kursdeltagarna efter hemkomsten skall vara Livräddningssällskapets föreningar och förbund i hemorterna till hjälp med undervisning i livräddning m.m.

Mat och husrum tillhandahålles på någon av Tylösands Havsbadets anläggningar. Resan till och från Tylösand betalas av kursdeltagarna själva.

Om någon av tidningens läsare, som helst har avlagt simmagistern, känner sig lockad av erbjudandet, kan ansökan insändas före den 25 maj till Hallands Länsförbund av Svenska Livräddningssällskapet, c/o distriktschef W. Larsson, Brogatan 10, Halmstad. Tel. 132 00.

La.

rum. Genom att på detta sätt såväl antalet gäster som antalet gästrum tillagts självständig betydelse vid gränsdragningen torde denna bli klarare än förut.

Oaktat ingen av byggnaderna inrymmer det antal gäster som preciserats i § 4 hotell- och pensionatstadgan omfattar pensionatet dock sammanlagt 11 gästrum och har möjlighet att mottaga 21 gäster. Med hänsyn härtill och mot bakgrunden av det ovan anförda synes det byggnadsstyrelsen icke orimligt att rörelsen klassificeras som hotell eller pensionat av större omfattning.

Styrelsen vill i detta sammanhang framhålla att, i den mån tillämpningen av hotell- och pensionatstadgan kan medföra konsekvenser för berörda byggnaders byggnadstekniska utformning m.m., det här kunna övervägas att medge vissa eftergifter från föreskrifterna i nämnda hänseenden, enär dessa är baserade på förekomsten av ett större antal gästrum och gäster i en byggnad än vad här är fallet.

Felplacerade panntemperaturer

Enligt Statens Brandinspektions cirkulär nr 21/58 (anvisningar angående oljeeldningsanläggningar) skall, vid het- och varmvattenanläggningar, vatten-temperaturen begränsas genom två av varandra oberoende termostater, som är inkopplade i den varmaste delen av vattenmanteln. Den ena skall därvid tjänstgöra som drifttermostat och den andra som maximaltermostat (överkokningsskydd). Drift-termostaten är vanligen inställd på en högsta temperatur av c:a 70°—80°C medan maximaltermostaten har en bryttemperatur på omkring 90°C. Att båda termostaterna måste vara oberoende av shuntens inställning är självklart.

Vid besiktning av mindre oljeeldningsanläggningar har trots detta påträffats maximaltermostater placerade på stigaren till radiatorerna och omedelbart före cirkulationspumpen. Under sommartid stänges shuntan vanligtvis och pannan användes endast för varmvattenberedning. Vid en felaktig installation enligt ovan, sättes då även maximaltermostaten ur funktion och ett av anläggningens säkerhetsorgan fungerar icke längre.

Lennart Sterner.

Brandman

En befattning som ordinarie brandman vid Värnamo stads brandkår kungöres härmed till ansökan ledig, att tillträdas den 1 juli 1960.

Befattningen är placerad i lönegrad A 9 + 15: — kronors lönetillägg per månad, för närvarande med en begynnelselönen av 10.680: — kronor och en sluttön av 12.540: — kronor per år. Uniformspersedlar erhålles enligt härför gällande bestämmelser, samt jämte pensionsavgifterna för pensionering i S. K. P. betalas av staden.

Befattningshavaren är skyldig att ställa sig till efterträttelse gällande tjänste-, avlönings- och pensionsreglementen, ävensom instruktion och de ändringar däri, som framdeles kunna komma att utfärdas.

Sökande som har brandmannautbildning, eller är kunnig i motorreparationer har företräde. Körkort för bil samt god körvana är erforderligt.

Till brandstyrelsen ställd ansökan åtföljd av åldersbetyg, uppgift om civilstånd och de handlingar sökanden önskar åberopa — samt på anfordran läkarintyg — skall vara brandstyrelsen tillhanda senast den 1 juni 1960.

Närmare upplysningar lämnas av brandchefen tel. 108 27.

Värnamo den 16 april 1960

Brandstyrelsen.

Lösningar till bilduppgifterna på sid 126:

Svar till bild 1. Släckningsledaren har anvisat fönstret som angreppsväg. Det ankommer på strålföraren att själv genomföra släckningen i detalj. Släckningsresultatet beror i hög grad på hans uppträdande. Han skall även uppträda så att personskador undvikas. Vid angrepp genom fönster bör strålföraren omedelbart efter det att han nått stegens topp tänka på att

- a) stegens stabilitet om möjligt förbättras (t ex utskjutstegens topplina göres fast),
- b) slangen förses med slanghållare, placerad 1 meter under den plats där slangen lämnar stegen (i detta fall bör slanghållaren placeras 1 meter under takfoten),
- c) vatten finns framme i strålröret,
- d) bälthaken är fäst om stepinne.

Svar till bild 2. När glaset i fönstret krossas utsättes strålföraren och andra för skadehot från dels glasskärvor dels stickflammar.

Strålföraren skall därför:

- 1) förvissa sig om att fallande glasskärvor icke skadar någon, (t ex den som stöttar stegen) eller något (t ex slang),
- 2) skydda sig för de heta brandgaser som kommer att strömma ut ur fönstret när detta krossas. Dessa kan antändas vid kontakten med ytterluften till stickflammar. Skyddet utgöres dels av rätt klädsel — larmdräkt och handskar — dels genom skydd av väggen. Stegen bör för den skull lämpligen vara placerad omedelbart till vänster om fönstret och med toppen c:a 1 m över fönsterbänken.

Svar till bild 3. Brandmannen ställs i sitt arbete ofta inför situationer, vilka kräver att han särskild uppmärksammar risken för olycksfall i arbetet. På denna bild ser ni ett fönster där risk för olycksfall föreligger. Kvarsittande glasrester i fönsterbågar kan orsaka skärskador! Därför skall strålföraren rensa fönsterbågen från glasrester. Helst bör hela fönstret hakas av. Tänk på att undanröja föremål som kan orsaka skada eller hindra släckningsarbetet.

Svar till bild 4. När vattenströmmen lämnar strålröret uppstår en reaktionskraft. Strålföraren "håller emot" så att jämvikt råder. Stänger han strålröret snabbt upphör jämvikten lika snabbt och han "trillar framåt".

Om ett strålrör öppnas snabbt uppträder reaktionskraften plötsligt och är då strålföraren

icke beredd att "hålla emot" förlorar han sin jämvikt och "trillar bakåt".

Finnes parallellkopplade strålrör i en ledning och ett eller flera avstänges sker en ändring av vattenström och munstyckstryck så att dessa ökas i de övriga. Därvid ökar reaktionskraften på liknande sätt vilket kan orsaka att strålföraren förlorar jämvikten ("trillar bakåt").

Tänk alltså på att alltid öppna och stänga strålröret långsamt.

Svar till bild 5. Han skall tränga in mot brandhärden för avsläckning och röjning. Först härigenom kan han — under förutsättning att han kan vistas i brandrummet (t ex han har fullgott rökskydd) genomföra uppgiften. Hans första åtgärd blir alltså att intränga. Tänk på att brandsläckning alltid skall ske från så nära håll som möjligt, d v s *gå branden "in på livet"*.

Svar till bild 6. Eftersom oklarhet råder om förhållandet innanför fönstret (golvet genombränt?, avståndet till ev golv o s v) måste han först "se efter" om han kan genomföra inträngningen.

Första steget blir alltså att sätta sig t ex gränslinje i fönstret genom att "kliva" in med ett ben och därefter undersöka de fortsatta möjligheterna att nå brandhärden. Är avståndet mellan fönstret och golvet stort kan det vara lämpligt att "sätta in" båda benen, därefter lägga sig med magen mot fönsterbänken för att sedan hasa ned med magen mot väggen.

Befattningen som

vice Brandchef tillika Brandmästare

vid brandkåren i Nässjö förklaras härmed till ansökan ledig.

Kompetensfordringar: Brandmästarekurs kat I.

Lön: A 15, beklädnadsersättning 528: — kr/år.

Till brandstyrelsen ställd ansökan skall inlämnas till branchefen i Nässjö senast den 15/6 1960.

Brandstyrelsen.

Statens Brandskola

Brandchefskurs kat. I

beräknas skola anordnas med början under budget-året 1960/61. Anmälan senast den 7 juni 1960.

Brandchefskurs kat. II

anordnas under hösten 1960. Andra perioden (utbildning vid brandskolan) pågår tiden 7/11—16/12 1960. Anmälan senast den 27 augusti.

Brandmästare- och brandförmanskurs kat. II

anordnas under hösten 1960. Andra perioden (utbildning vid brandskolan) pågår tiden 15/8—3/9 1960. Anmälan senast den 4 juni.

Bemärkelsedagar

15/6 Forssman, H., f d brandchef, Växjö.

5/6 Bergman, H. W., brandchef, Rättvik.

14/6 Rosenlund, S., brandchef, Växjö

AWG

De mest sålda lätmetallströrlören
Modernast — Effektivast
Typ II, typ III
Enhellsströrlöret
Kombinationsströrlöret
Dimströrlöret
Enhellsmunstycket

AWG BAVARIA ZIEGLER
då det gäller all slags brandmateriel

EWERT WILHELMSSON
BRANDREDSKAP - Vagnhärad Tel. 0156/10029

Statens Brandinspektion

Meddelande nr 1960: 1

med anvisningar angående säkerhetsåtgärder vid byggesbränning har utkommit.

Meddelandet ersätter brandinspektionens cirkulär nr 20, I samband med nytrycket har vissa mindre ändringar företagits. Anvisningarna grundar sig på bestämmelserna i 41 § brandstadgan.

Efter en allmän inledning — som berör bränningsledarens ansvar, anmälan till brandchef m fl — behandlas utläggning av hygge, förberedelser för bränning, bränningen, samt eftersläckning och bevakning.

— Kommer du ihåg om det var till nr 12 eller 14, vi skulle?

BRANDKÄRSTIDSKRIFT

Organ för Svenska Brandkärernas Riksförbund

Utkommer omkring den 15 varje månad

Prenumerationspris: 7: — kr/år. Vid samtidig

beställning av minst 5 ex. = 5: — kr/år.

(Likvid sändes till Brandkärstidskrift, Jakobsg. 14, Stockholm. Postgiro 4870.)

Redaktör och ansvarig utgivare: Brandchef A.

Ekberg, S. Promenaden 46, Norrköping.

Tel. 293 70.

Annonschef: Förbundsdirektör A. Hegen, Ja-

kobsgatan 1-4, Stockholm C. Tel. 010/

10 50 25.

OBS! Annonsmanuskript måste vara annonschefen tillhanda senast den 20 i månaden före den, då annons önskas införd.

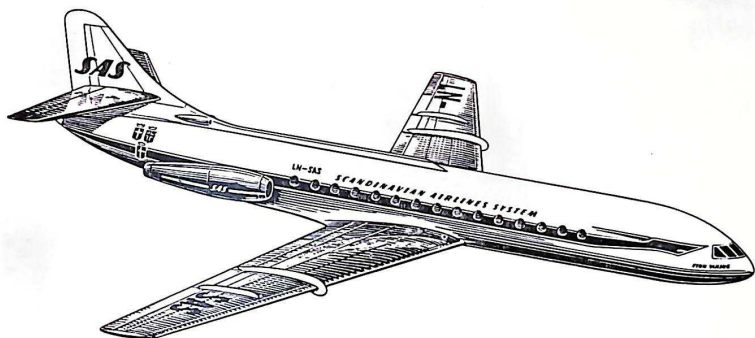

2 NYHETER!! FÖR UTBILDNINGEN

BROSCHYREN

FLYGPLANSLÄCKNING

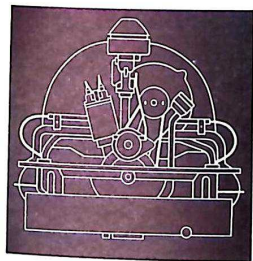
Pris kr. 3:—

BILDBANDET

UNDERHÅLLSINSPEKTION- VW-MOTORN

Pris kr. 35:—

Svenska Brandkårens
Riksförbund,
Jakobsgatan 14,
Stockholm C
tel. 010/21 36 06

FORD

med V-8 motor för högsta brandberedskap!

Ni vet, hur viktiga sekunderna är vid en uttryckning — hur många gånger som livet bokstavligen talat hänger på en liten sekund! Att brandvagnen därvid spelar en många gånger avgörande roll är givet. Det är inte enbart brandvagnens toppfart som är avgörande. Av minst lika stor — ja, kanske större — betydelse är accelerationsförmågan. En effektiv brandvagn skall ha ett varvtalsområde, som ger maximum av styrka och maximum av hastighet på varje växel. Dessa krav uppfyller Fords amerikanska chassier med modellbeteckningarna F-500 och F-600. Dessutom är Fords chassier trots sin styrka exceptionellt lätta och lättkörda. Motorn är en toppventils V-8 med 4.8 l. cyl. vol. Den har en topp-effekt på 172 hk vid 4.000 v/min., och det maximala vridmomentet uppgår till hela 37.2 kpm vid 2000—2600 v/min., alltså inom det varvtalsområde där kraften bäst behövs. Inom detta varvtalsområde ger motorn f. ö. 104—134 hk SAE. Kontakta oss för vidare upplysningar!

FORD

Universitetsbiblioteket

13 DEC 1960

LUND